

Tá kraftblokkurin kom í 60-unum:

Fiskaðu útvið eina millión tons av sild

Hesi seinastu 10 árinu hevur sildin bert verið fiskað sum viðfáningur

Í bólkinum, sum visindaliga verður róptur teir atlant-skandiskis sildastovnar, eru triggir stovnar. Tveir av teimum, tann várgýtandi islendski sildastovnurin og tann summargýtandi islendski sildastovnurin gýta og ferðast at kalla bert innan fyri tað, sum nú er islendskt sjóekki. Tann triði stovnurin, tann norsk várgýtandi stovnurin, bæði gýtti, leitaði sær føði og ferðaðist gjøgnum føroyskt sjóekki. Støðan hjá hesum stovnum er tí tann, sum hevur mest áhuga fyri okkum og verður tí bert hann umrøddur her.

Økið og ferðing

Størsta gýtingarøki hjá hesum stovni er fram við vesturstrond Noregs og umframt hevur nakað av gýting verið undir Føroyum og á Víkingabankanum. Fram til 1955 fór tað mesta av gýting fram millum Egersund og Stadt. Seinni var høvuðsgýtingarøki norðari, út fyri Møre januar—februar til mars.

Sildin gýtur á meðaldýpum (100–250 m) yvir sandutum botni, har hitin er 4–7°C. Eggini søkja á

botn og klekjast uml. 3 vikur seinni. Stutt eftir klekjingina flótta larvurnar upp til teir ovastu 50 metrarar undir vatnsskorpuni. Larvitiðin varar út við 2 mánaðir og verða larvurnar tá ferðar víða við streyminum. Fram við norskum strondini verður hetta mest norðureftir, nakað av larvum reka inn undir land á firðir og víkir meðan nakað verður verandi úttakars. Aftaná hamskifti (metamorfosuna) verður ungsildin verandi har hon er til út á heystið, tá hon leitar inn undir land. Í árum við meðalgóðum og ringum árgangum var tað mesta av ungsildini at finna í teimum norskum firðunum og nær landi. Góður árgangur av ungsild harafturimóti vóru spjaddir víða og vóru umframt eisini at finna í Norskahavinum og Barentshavinum. Tey seinastu 10 árinu hevur ungsild einans verið funnin í nakrari nøgd í 1973, 1976 og 1978 og bert í 1978 í Barentshavinum. Nakað av sildini, sum er gýtt undir Føroyum, veksur upp her. Men hvussu nógv vita vit ikki.

Fram til 1968–1970 ferðaðist tann vaksna sildin aftaná gýtingina út í Norskahavið at leita sær

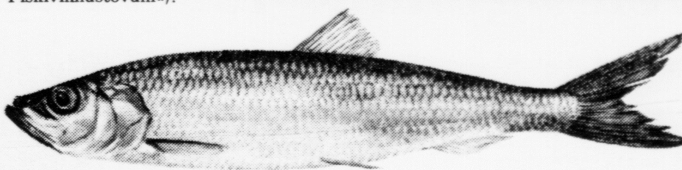
føði. Fram til 1960 var høvuðsøki Eysturislund — Jan Mayen, seinni øki millum Jan Mayen og Bjarnoyna. Um heystið samlaðist sildin á vetrarøkinum út av Eysturislundi og í januar byrjaði ferðingin móti gýtingarøkinum. Síðan 1970 hevur bæði tann unga og tann vaksna sildin verið verandi í teimum norskum firðunum alt árið.

Fiskiskapur

Tað hava í hesi öld verið triggir høvuðsfiskiskapir eftir tí várgýtandi norskum sildini. Tann størsti í nøgd var upprunaliga vetrarfiskiskapurin eftir sild á veg til og á gýtingarøkinum. Nøgdin, ið var fiskað, í hesum skifti við støddina av árganginum millum 100.000 og 1.200.000 tons. Fiskiskapurin til havs var av fyrstani út av Íslandi við gørunum og nót um summarið og heystið og nøgdin fiskað í alt var tá í meðal undir 300.000 tons. Í trýssunum vaks fiskiskapurin nógv og kom í 1966 upp um 1 mill. tons. Høvuðsørsekin til vekturinn var, at kraftblokkurin kom í brúk. Tann triði fiskiskapurin var eftir smásild í teimum

Vit halda her fram við at greiða frá fiskaslægnum, sum hava verið og kunnu veiðast undir Føroyum. (Tilfarið er úr »Tíðindi frá Fiskivinnustovnum«).

fiskivinna

norsku firðunum. Hesin lá í nøgd fyri tað mesta millum 100.000 og 350.000 tons, ell árinu fram til 1967 og 1968, tá hann var ávíkavist 545.000 og 439.000 tons.

Samlaða nøgdin fiskað av sild í øllum trimum fiskiskapunum lá í tíðini fram til 1964 millum 800.000 og 1.200.000 tons, undantikið árinu 1954–1957 tá tann stakgóði árgangur, sum kom undan gýtingini í 1950 var fiskaður.

Í tíðini 1964–1968 vaks samlaði fiskiskapurin nógv bæði til havs og á firðunum og ferdi hetta til, at stovnurin bleiv útfiskaður. Fiskiskapurin til havs saman við náttúrligum deyða gjørdi av við gýtingarstovnin og fiskiskapurin á teimum norskum firðunum ferdi til, at so sigi eingin sild slapp at veksa upp.

Stovnsmetingar

Støddin á gýtingarstovnum hvørt árið aftur til 1950 er roknað út við at gera upp, hvussu nógv er veitt av hverjum árgangi hvørt árið og hvussu nógv er deytt av náttúrligum orsekum (VPA analysu) út frá einum deyðatali funnin frá merkiroyndum. Hendan visur, at gýtingarstovnurin fram til 1957 — 58 lá millum 7 og 10 milliónir tons. Síðan minkaði stovnurin skjótt og var í 1964 kominn niður í 3 mill. tons. Ein litil vektur var í 1965, men síðan minkaði hann aftur og í 1970–71 var gýtingarstovnurin undir 100.000 tons.

Hyggja vit at árgangstyrkini, tá sildin var ávíkavist undir 1 ár og 4 ára gomul, sæst, at av teimum framúrskarandi árgangnum, sum komu undan í 1950 og 1959 vóru ávíkavist 40 og 18 milliarðir sildir á lívi sum 4 ára gamlar. Av hinum nógv seinni árgangnum var lutfalsliga nógv minni á lívi 4 ára gamalt, og av sild gýtt aftaná 1964 bleiv at kalla eingin 4 ára gomul. Hetta visur týðiliga, hvat árin fiskiskapurin av ungsild hevði uppá stovnin.

Í árunum 1970–72 var so at sigi eingin gýtandi sild at finna nakrastaðni. Tey vanligu gýtingarøkin

vórðu kannað gjølla uttan at nakað var funnið og at kalla ongar larvur vóru funnar.

Nakað av sild frá 1969 árganginum, sum var sloppið undan ungsilda-fiskiskapinum, gýtti fyrstu ferð í 1972, og síðan 1976, tá 1972 árgangurin eisini bleiv gýtingarferur, er ein spakuligur vektur komin í gýtingarstovnin.

Útfiskingin av tí atlant-skandiskis sildini er eitt gott dømi um, hvat ofvæðing kann føra til. Meðan tað í nógv ár var fiskað útvið 1 millión tons um árið av hesum stovni, hevur tað hesi seinastu 10 árinu bert verið fiskaður ein viðfáningur.

Síðan 1970 hava norðmenn gjørt eina rúgvu av kanninum hvørt árið fyrst at fylgja við einum móguligum vektstri. Hetta hava verið larvukanningar, yngulkanningar, merkningar, leitingar við ekkoloddi og asdikki umframt ekkointegratorkanningar.

Larvukanningarnar hava norðmenn havt á hvarjum ári síðan fyrst í trýssunum og visa tær týðuliga niðurgongdina í gýtingarstovninum og nú tey seinastu árinu ein spakuligan vektur. Yngulkanningar hava eisini verið yvir eitt langt tífarskeið í Barentshavinum og er tað fyrstu ferð í ár síðan mitt í trýssunum, at nakað av týðningi hevur verið at sæð har. Teir hava umframt tey seinnu árinu eisini havt integratorkanningar av yngli á firðunum og hava frá teimum fingið eina meting av støddini á árgangnum.

Í Norskahavinum hava russar og islendingar leitað eftir sild á hvarjum ári síðan 1948, og eisini hava norðmenn havt leitangarskip úti. Men síðan 1970 hava teir onga sild sæð har. Fiskirannsóknarstovan leitaði eftir sild á bankunum eystanfyri í mars seinni árgangnum var lutfalsliga nógv minni á lívi 4 ára gamalt, og av sild gýtt aftaná 1964 bleiv at kalla eingin 4 ára gomul. Hetta visur týðiliga, hvat árin fiskiskapurin av ungsild hevði uppá stovnin.

Síðan 1975 hava norðmenn merkt yvir 100.000 sildir við stálmerkjum, og síðan februar-mars 1977 og 1978 vórðu tað hvørt

árið fiskaði 500 tons av gýtandi sild fyrst at leita eftir merkjum við tí fyrri eyga at rokna støddina av gýtingarstovninum.

Úrslitið av øllum hesum kanninum visur, at gýtingarstovnurin fram til 1976 var undir 100.000 tons. Í 1977 vaks hann til 200.000 tons. Tað kom eingin nýggjur árgangur inn í gýtingarstovnin í 1978 og minkaði hann tí í tali, men ein vektur í meðalvektini gjørdi, at at gýtingarstovnurin í vekt var tann sami sum í 1977. Í 1979 vænta teir, at nakað av árganginum, sum kom undan í 1975 skal byrja at gýta og rokna teir tí við einum góðum vektstri í gýtingarstovninum upp til 300.000 — 400.000 tons tá.

Tað hevur verið nógv tosað og skrivað í norskum bløðum um, at nógv sild er at siggja og at tí fiskiskapur eigur at byrja aftur. Í hesum sambandi er at hava í huga, at meðan fyrr tann vaksna sildin ferðaðist út í Norskahavið at leita sær føði, so er hon nú bert at finna fram við landi og í teimum norskum firðunum. Og ein gýtingarstovnur uppá 200.000 tons umframt 3 árgangir av ungsild mugu siggast aftur, men samtikið er tó stovnurin bert 2–5% av tí, hann var, tá hann var í hæddini.

Sambandið millum sild í Føroyum og ta norsku várgýtandi sildina er heilt týðiligt. At kalla eingin gýtandi sild hevur verið at sæð á bankunum eystanfyri síðan 1970 fyrr enn í ár, tá einkult trolskip fingur nakrar gýtandi sildir. Nakað av fjarðasild var fyrst í sjeitiárunum, men hvarv so, og var einki at fáa í nøkur ár fyrr enn í fjør og í ár eru ialt fiskaði eini 500–600 tons av fjarðasild.

Russar høvdu í sekstíárunum árligar kanningar av sildarlavrum undir Føroyum og funnu teir altíð væl. Fiskirannsóknarstovan hevði tveir larvukanningar í ár, men funnu vit onga, so neyvan hevur tað verið nógv, sum hevur gýtt undir Føroyum í 1978. Ein vektur av ungsild var tó at siggja í yngulkanningunum. Síðan hesar byrjaðu í 1974 hava bert einkultar ungsildir

Framhald á síðu 10

